

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *07 «Управління та адміністрування»*
Спеціальність *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*
Освітній рівень *другий (магістерський)*
Освітня програма *Митний контроль*

Статус дисципліни *обов'язкова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри митної справи і фінансових послуг

Вікторія ТИЩЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг
Протокол № 1 від «1» вересня 2022 р.

Розробник:

Іванов Ю. Б., д.е.н., професор кафедри митної справи і фінансових послуг

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень в фінансовій сфері» викладається студентам магістратури першого року навчання. Призначенням навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям теоретичної бази, необхідної для подальшого самостійного виконання ними наукових досліджень при підготовці курсової роботи, в процесі дипломного проектування та для оприлюднення результатів наукових досліджень в фінансовій сфері (в тому числі в сфері митного контролю).

Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень в фінансовій сфері» належить до обов'язкових дисциплін професійного циклу та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) освітнього рівня освітньої програми «Митний контроль». Об'єктом навчальної дисципліни є процеси планування, здійснення наукового дослідження та імплементації його результатів. Предметом навчальної дисципліни є система загальних та спеціальних принципів, методів наукового пізнання фінансових процесів і явищ, прийомів та інструментарію наукового дослідження, його організації та координації.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок з організації та проведення наукових досліджень в фінансовій сфері (в тому числі митного контролю), здатності до практичного застосування принципів і методів наукової діяльності в своїй роботі.

Для досягнення мети поставлені такі завдання: ознайомлення студентів з особливостями понятійного апарату наукових досліджень та методології їх проведення; поглиблене вивчення методів реалізації наукових досліджень в фінансовій сфері взагалі та в митній справі, зокрема; оволодіння методичними основами планування та організації наукових досліджень; знайомство з інформаційними системами та базами даних, а також інформаційними технологіями досліджень в фінансовій сфері, розвиток практичних навичок щодо використання методології наукових досліджень в процесі підготовки дипломної роботи та наукових публікацій.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс (рік навчання)	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Митна справа	Фінансовий менеджмент
Митна логістика	Фінансова стратегія
Митна безпека	
Фінанси	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності РН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	РН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування РН04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування РН06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях
СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності	РН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності РН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування
СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	РН02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування
СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування	РН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності
СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування	РН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності
СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування	РН04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні аспекти наукових досліджень.

Тема 1. Поняття наукового дослідження та його методологія.

- 1.1. Наука і наукове дослідження
- 1.2. Понятійний апарат наукового дослідження.
- 1.3. Етапи наукового дослідження.
- 1.4. Результати наукового дослідження.

Тема 2. Методи наукового дослідження в фінансовій сфері.

- 2.1. Теоретичні методи та прийоми дослідження.
- 2.2. Система методів емпіричного дослідження

- 2.3. Експертні методи.
- 2.4. Математичні методи дослідження.
- 2.5. Моделі та метод моделювання в наукових дослідженнях

Змістовий модуль 2. Забезпечення реалізації методології наукових досліджень.

Тема 3. Організація наукових досліджень в фінансовій сфері

3.1. Наукова діяльність, її різновиди.

3.2. Експертиза наукових продуктів.

3.4. Публікація результатів наукових досліджень. Види публікацій. Структура наукової статті.

3.5. Складання заявок на гранти

3.6. Комунікації та мистецтво наукової дискусії

Тема 4. Інформаційні системи та технології в наукових дослідженнях в фінансовій сфері.

4.1. Технологія роботи з джерелами інформації.

4.2. Використання інформаційних пошукових систем.

Тема 5. Використання методології наукових досліджень у процесі підготовки дипломної роботи

5.1. Вибір теми та формування плану роботи.

5.2. Об'єкт, предмет, мета та завдання дипломної роботи.

5.3. Методи дослідження в дипломній роботі.

5.4. Наукові результати та формулювання їх новизни. Оприлюднення результатів

5.5. Підготовка презентації та доповідь результатів роботи.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, метод проєктної роботи.

Розподіл методів навчання та викладання за темами навчальної дисципліни.

Тема	Застосування методів та технологій навчання
Тема 1. Поняття наукового дослідження та його методологія	Лекція проблемного характеру «Понятійний апарат наукового дослідження», робота в малих групах, презентація результатів.
Тема 2. Методи наукового дослідження в фінансовій сфері.	Міні-лекція «Теоретичні методи та прийоми дослідження». Семінар-дискусія «сфери застосування різних методів дослідження»
Тема 3. Організація наукових досліджень в фінансовій сфері	Проблемна лекція наукове дослідження та етапи його проведення» Робота в малих групах «Планування підготовки наукової статті», презентація результатів
Тема 4. Інформаційні системи та технології в наукових дослідженнях в фінансовій сфері.	Міні-лекція Особливості пошуку інформації наукових доповідей міжнародних економічних організацій
Тема 5. Використання методології наукових досліджень у процесі підготовки дипломної роботи	Робота в малих групах «Визначення основних елементів дипломної роботи», метод мозкової атаки

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів, мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу, шляхом виставлення сумарної кількості балів за результатами поточного контролю.

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

лекцій – поточні контрольні роботи (10 балів за кожну контрольну роботу) за умови засвоєння студентом теоретичного матеріалу, опитування, участі у дискусіях. Загальна кількість балів – 20;

практичних занять – компетентнісно-орієнтовані завдання (5 балів за кожне завдання); лабораторні роботи (5 балів за кожне заняття); домашнє завдання (5 балів за кожне завдання); творче завдання - відгук на статтю (15 балів). Загальна кількість балів 80.

Формами поточного оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

робота в малих групах в процесі виконання та захисту лабораторних робіт (5 балів за кожне лабораторне заняття). Загальна кількість балів – 25;

компетентнісно-орієнтовані завдання (5 балів за завдання). Результати виконання завдання мають бути ретельно обґрунтовані та проілюстровані. Загальна кількість балів – 20;

творче завдання (15 балів). Максимальний бал ставиться за умови розкриття обраної теми завдання, виконання таких критеріїв під час виконання, як логіка, структура, стиль викладу матеріалу рецензії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки. Загальна кількість балів – 15;

контрольна робота. Протягом семестру студенти пишуть дві підсумкові контрольні роботи. Максимальний бал за контрольну роботу – 10. Перша контрольна робота містить питання 1-2 тем навчальної дисципліни, друга – питання 3-5 тем навчальної дисципліни. Структура контрольної роботи: два теоретичних питання (максимальний бал 2 за кожне питання), три практичних завдання (максимальний бал 2 за кожне завдання). Загальна кількість балів – 30.

Порядок оцінювання самостійної роботи – перевірка домашнього завдання (5 балів за кожне завдання) за умови виконання змістовної доповіді та презентації за заданою тематикою, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом. Загальна кількість балів – 20;

Підсумковий контроль з дисципліни "Методологія наукових досліджень в фінансовій сфері" проводиться у формі заліку, який полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на лекційних та практичних заняттях та самостійної роботи.

Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи підсумкові контрольні роботи.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих за підсумкові контрольні роботи, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не

пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Кількість балів	
Змістовний модуль 1. Методологічні аспекти наукових досліджень					
Аудиторна робота					
Тема 1.	Лекція	Лекція проблемного характеру «Понятійний апарат наукового дослідження», робота в малих групах, презентація результатів.			
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1. Понятійний апарат наукових досліджень. Терміносистема та взаємозв'язок термінів			
	Практичне заняття	Вирішення компетентісно-орієнтованих завдань за темою заняття	Компетентісно-орієнтовані завдання	5	
	Самостійна робота				
	Самостійна робота	Вивчення лекційного матеріалу, вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання, вирішення завдань	Домашнє завдання	5	
Аудиторна робота					
Тема 2.	Лекція	Міні-лекція «Теоретичні методи та прийоми дослідження». Семінар-дискусія «сфери застосування різних методів дослідження»			
		Поточний контроль: написання поточної контрольної роботи	Поточні контрольні роботи	10	
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота № 2. Основні правила висування та перевірки гіпотез.	Лабораторні роботи	5	
	Самостійна робота				
Самостійна робота	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторних занять та контрольної роботи				

Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція наукове дослідження та етапи його проведення». Робота в малих групах «Планування підготовки наукової статті», презентація результатів		
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3. Формулювання теми, проблеми, мети дослідження		
	Практичне заняття	Вирішення компетентісно-орієнтованих завдань за темою заняття	Компетентісно-орієнтовані завдання	5
	Самостійна робота			
Самостійна робота	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка домашнього завдання, робота над звітом з лабораторної роботи	Домашнє завдання	5	
Змістовний модуль 2. Забезпечення реалізації методології наукових досліджень				
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Міні-лекція Особливості пошуку інформації наукових доповідей міжнародних економічних організацій		
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота № 4. Інформаційні системи загальнодержавного рівня	Лабораторні роботи	5
	Практичне заняття	Вирішення компетентісно-орієнтованих завдань за темою заняття	Компетентісно-орієнтовані завдання	5
	Практичне заняття	Лабораторна робота 5. Планування науково-дослідної роботи	Лабораторні роботи	5
	Самостійна робота			
Самостійна робота	підготовка до практичного завдання, виконання завдань для самостійної роботи	Домашнє завдання	5	
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Робота в малих групах «Визначення основних елементів дипломної роботи», метод мозкової атаки		
	Практичні заняття	Вирішення компетентісно-орієнтованих завдань за темою заняття	Компетентісно-орієнтовані завдання	5
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота № 6. Планування магістерської роботи	Лабораторні роботи	5

	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 7. Формулювання результатів магістерської роботи та їх новизни.	Лабораторні роботи	5
	Поточний контроль	Поточний контроль: написання поточної контрольної роботи	Поточні контрольні роботи	10
Самостійна робота				
	Самостійна робота	підготовка до контрольної роботи, виконання звіту з лабораторної роботи та домашнього завдання	Домашнє завдання	5
	Самостійна робота	Вивчення нового матеріалу, підготовка до практичних занять, робота над відгуком на статтю, виконання звіту з лабораторної роботи, підготовка до захисту відгуку на статтю	Відгук на статтю (захист)	15
	Максимальна кількість балів по дисципліні			100

Рекомендована література

Основна

1. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.
2. Медвідь В. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) /В. Медвідь, Ю. Данько, І. Коблянська. – Суми : СНАУ, 2020. – 220 с.
3. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник / А. П. Ладанюк, Л. О. Власенко, В. Д. Кишенько ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет харчових технологій. — Київ : Ліра-К, 2020. – 352 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень : навчально-методичний посібник / К. В. Бориченко, А. О. Гудзь, О. Є. Панфілов. - Одеса: Фенікс, 2022. – 46 с.
5. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25 червня 1993 р. № 3322-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
6. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25.

Додаткова

7. Башкір О. Реалізація принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України». / О. Башкір // Освітологічний дискурс. – 2021. – Вип. 2 (33), – С. 77 – 90,
8. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. – 173 с.
9. Гузар Б. С. Методи та методологія наукових досліджень у фінансовій сфері / Б. С. Гузар // Економіка та держава. – 2022. – № 1. – С. 83 – 87.
10. Почтовюк А. Б., Семеніхіна В. В. Роль наукової етики в сучасних економічних дослідженнях. Ефективна економіка. 2021. № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8527>

Інформаційні ресурси

11. Кодекс академічної доброчесності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

12. Пушкар О. І. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О. І. Пушкар. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020 – 867 с. – Режим доступу: http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23346/1/Методологія%20та%20організація%20наукових%20досліджень%20PhD_2020.pdf

13. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

14. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

15. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

16. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

17. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7752>